

τάξεως, ἐκπροσωπουμένης τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὑπὸ τῶν προκότων καὶ τῶν ἀρματωλῶν. Δὲν ὑπῆρχεν ἔθνικὴ συνείδησις, Ἑλληνικὴ Ἰδεολογία, φιλελευθερία, ἔννοια ἴσοπολιτείας καὶ ἴσονομίας· φιλάρπαγες μόνον διαμέσεις τοῦ ἀναβιώσαντος τιμαριωτισμοῦ ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ κοτσαμπασ.σμοῦ.

“**Υδρα, Σπέτσαι.** Πελοπόννησος, Στερεὰ Ἐλλὰς καὶ ὅτι ἄλλο τμῆμα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ἐσκέφθησαν περὶ ἔθνικῆς ἀνεξαρτησίας, ἀμα τῇ οἰκονομικῇ αὐτῶν ἀποκαταστάσει· τὸ ἐν τῇ Ἐσπερίᾳ, τῇ κεντρικῇ καὶ τῇ βιορείᾳ Ἐύρωπῃ κατεσπαρμένον Ἑλληνικὸν στοιχεῖον, πλουτιζόμενον καὶ εὐημεροῦν ἐκ τῆς ἐμπορικῆς αὐτοῦ ἐργασίας, ἀντέγραψε τὰ ἐν Εύρωπῃ κρατοῦντα, ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀστικῆς Ἰδεολογίας καὶ διὰ τῆς οἰκονομικῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἐνίσχυσε τὰς ἐλπίδας τῆς παλιγγενεσίας τοῦ Γένους. Ἐκ τοιούτων ἀφορμῶν προῆλθον αἱ ἔθνικαι ἐξεγέρσεις τοῦ δεκάτου διδόου αἰῶνος, καὶ ἵδια ἡ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ Στερεᾷ τοῦ 1870, καὶ ἐπὶ τέλους ἡ συνωμοτικὴ ἀπόπειρα τοῦ Ρήγα, ὑποστάντος τὴν ὑποβολὴν τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἐργου ἐπίσης τῆς συγχρόνου κεφαλαιοκρατίας.

Μετὰ τὸν θρίαμβον τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας ἐπῆλθε πρὸς στιγμὴν ὑποχώρησις τῆς ἀστικῆς τάξεως· κατίσχυσεν ἡ μοναρχικὴ καὶ τιμαριωτικὴ Εύρωπη. Ἀλλ’ ἡ μηχανὴ καὶ ἡ ὁρὶς ἐξ αὐτῆς αἴξησις τοῦ κεφαλαίου ἡμφισβίτει ὀσημέραι τὰ σκηπτρά τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἐπιχρατήσεως. Μόλις παρῆλθε πενταετία, καὶ ἡ ἐπανάστασις ἐξεδηλοῦτο· εἴτε ἐν τῇ σκέψει, εἴτε ἐν τῇ ἐνεργείᾳ. Νέαι ἐξεγέρσεις ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ, κατασβεσθεῖσαι παραχρῆμα διὰ τοῦ πυρός καὶ τοῦ αἷματος· ἐπὶ τέλους ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ καὶ τῇ νησιωτικῇ Ἐλλάδι. Τὸ κεφάλαιον, ὁ ἔθνικὸς πλοῦτος, ἐφιλοδόξησε νέαντικαταστῆσην τὴν τουρκικὴν διναστείαν· ἡ ἐξέγερσις αὕτη οὖδε τὸ παράπαν ἐφερεν ἔθνικὸν λαϊκὸν χαρακτῆρα· ὑπέστη τὴν ἐπιρροὴν τῶν κρατουσῶν ὑπὸ τὴν πνοὴν τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἀστικῶν ἀντιλήψεων καὶ τῶν οἰκονομικῶν στυμφερόντων. Οἱ αληθικοὶ καὶ οἱ πολιτικοὶ καθηγεμόνες τῆς ἔθνεγερσίας κατὰ τὸ πλεῖστον ἐνεπνέοντα ἐξ ἐγωῖστικῶν ἐλατηρίων ἀρπαγῆς διθωμανικῶν περιουσιῶν, μηδὲ τῶν χαρεμίων ἐξαιρουμένων πρώτιστος πάντων διπλαίων Πατρῶν Γερμανός. Ἐπὶ τὰ ἵχνη αὐτοῦ καὶ καθ’

διοίωσιν οἱ παλαιοὶ ἀρματωλοὶ καὶ κλέφται κατὰ ἔηράν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἥδη στρατηγοὶ καὶ ναύαρχοι τοῦ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνις. Πατριάρχης Γρηγόριος καὶ Ἰωάννης Καποδίστριας προδόται ἀμφότεροι ὁ πρῶτος τῶν Τσούρκων ὁ δεύτερος τῆς Ρωσίας... Ἀλλὰ μόνον ἀνερμάτιστος ἀντίληψις τῆς ἴστορίας, ἀργυρώνητος καὶ προκατείλημένη, ἥδυνατο νὰ φαντασθῇ καὶ νὰ διδάξῃ, ν' ἀποκηρύξῃ, ἀποτυφλοῦνται καὶ παραπλανῶσαι τοὺς ἀμαθεῖς καὶ τοὺς ἄμαθίους, ὑπέρτερα καὶ εὐγενέστερα ἐθνικὰ καὶ κοινωνικὰ ἰδεώδη καὶ ἐλατήρια, οἷα τὰ τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας. Αὗτη ἡ φιλοσοφικὴ ἔρμηνεία τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἴστορίας, τῆς Ρωμηοσύνης, ὑπὸ τῶν θεωρητικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἴστορικοῦ ὑλισμοῦ. "Υπ" αὐτῶν τούτων συνετέλεσθη ὁ σμικρὸν ἡ μικρασιατικὴ καταστροφή, ἐπιδιώκεται δὲ ἡ αὐτονόμησις τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας πρὸς ἔξυπηρέτησιν ἀναμριβόλως τῆς Τρίτης Διεθνοῦς τῆς Μόσχας καὶ τῶν παγκοσμίων σοβιετικῶν συμφερόντων.

* * *

Τοιαῦτα εἶνε τὰ κύρια σημεῖα τοῦ κομμουνιστικοῦ τούτου Διαγγέλματος, οὗ τὸ πρόγραμμα ὑπόσχεται τὴν νέαν ζωὴν καὶ τὴν εὐημερίαν τῆς ἀπὸ αἰώνων χειμαζομένης ἀνθρωπότητος ὑπὸ τὴν ὀπάνθρωπον δύναμιν τοῦ Κεφαλαίου. Νέος αἰώνι ἴστορικης παιλιγγενεσίας. Νέαι δυνάμεις ἀναστρόφουσιν ἀπὸ τοῦ ἐρέβους τῆς ἴστορίας, διὸ ὃν καὶ μόνων ἔσται δυνατὴ ἡ ἐπίτευξις νέας κοινωνικῆς ζωῆς. Ἡ πάλη τῶν τάξεων καταλύεται· καθολικὴ ἀφομοίωσις καὶ ἀλληλεγγύη. Πραγματουμένης τῆς κομμουνιστικῆς ἴδεολογίας, καταλυμένης τῆς αεφαλαιοχατικῆς ἴδιοκτησίας, αἰρομένης πάσης διακρίσεως ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατικῶν, ἀπάντων συμμετεχόντων εἰς τὰ παραγωγικὰ ἔργα, καθισταμένης τῆς θρησκείας ἐλευθέρας, ἐπίσης τῆς οἰκογενείας, οὐδεμιᾶς διακρίσεως ὑφισταμένης μεταξὺ ἡθικῆς καὶ ἀνηθικότητος, ἀναγνωριζομένης τῆς ἴσοτητος ὡς βιάσεως τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος, ἀποκηρυσσομένων τῶν ἐθνικῶν συνόρων ὡς πολεμίων τῆς ἀνθρωπίνης ἴδεας καὶ ἀλληλεγγύης, ἡ νέα ἐργατικὴ πολιτεία θέλει οἰκοδομηθῆ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς παλαιᾶς τάξεως, τῆς τιμαριωτικῆς τοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς

ἀδικίας. Ἀλλὰ μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς πραγματώσεως τοῦ κομμουνιστικοῦ τούτου ἴνδαλματος, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης κεφαλαιοκρατικῆς ἀντιδράσεως, ἐπιβάλλεται ἡ ἐγκατάστασις τῆς δημιουργηθησομένης νέας τάξεως πραγμάτων διὰ τῆς βίας, ἡ προσωρινὴ δικτατορία τοῦ Προλεταριάτου. Διὰ τῆς μεθόδου ταύτης, καταλυμένης τῆς ἀστικῆς τάξεως, ἡ νέα κοινωνικὴ δύναμις, ἡ προλεταριακή, ἡ κομμουνιστική, πρῶτον αὐτῆς μέλημα θὰ ἔχῃ τὴν δῆμευσιν τῆς ἀστικῆς καὶ ἀγροτικῆς ἴδιοκτησίας.

Τὸ Προλεταριάτον, ὁ νέος οὗτος παράγων τῆς κοινωνικοοικονομικῆς πολιτείας, διαιρεῖται εἰς ἐνσυνείδητον καὶ ἀσυνείδητον· τὸ πρῶτον, κεκτημένον ἥδη συνείδησιν τῆς καταστόσεως του, τῆς ἀποστολῆς του, τῶν καθηκόντων ἑαυτοῦ καὶ τῶν δικαιωμάτων, καθῆκον ἔχει νὰ καθοδηγῇ καὶ διευθύνῃ τὸ ἀσυνείδητον· ὅφείλει δὲ τοῦτο ὑπακοήν. Πρὸς πληρεστέραν δὲ ἐπικράτησιν τοῦ κομμουνιστικοῦ προγράμματος διὰ τῆς μορφώσεως τῶν συντρόφων τοῦ μέλλοντος ἐπιβάλλεται ἡ ἕδρυσις Συνδέσμων τῆς κομμουνιστικῆς Νεολαίας.

Κατὰ τὸ νέον τοῦτο δίκαιον, κύριος παράγων τῆς νέας τάξεως εἶνε ἡ ἐργασία, καὶ δὴ ἡ χειρωνακτική. Αὕτη πρέπει νὰ διεξάγηται ὅσον τὸ δυνατὸν βραχυχρονίως. Οὕτως δὲ ἐργάτης θὰ ἔχῃ τὸν ἀναγκαιοῦντα χρόνον πρὸς θεραπείαν εὐγενεστέρων σκοπῶν. Τοίωρος, τὸ πολὺ τετράθρος ἐργασία πρὸς παραγωγὴν τῶν χρειωδῶν. Καταργεῖται ἐπίσης δὲ καταμερισμὸς τῶν ἐργων. Οὐχὶ ἔκαστος κατὰ τὴν ἴκανότητά του, ἀλλ᾽ ἔκαστος κατὰ τὰς ἀνάγκας του. Δὲν ἀμείβεται ἡ ἴκανότης, ἡ εὐρεσιτεχνία, ἡ μεγαλοφυΐα· οὐδεὶς δικαιοῦται μεῖζον δίκαιον τῆς κοινῆς ἐργασίας τοῦ χειρωνακτικοῦ ἀνθρώπου. Ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ κοινωνίᾳ, τῇ κομμουνιστικῇ, δῆλοι ἔξισου πρέπει νὰ εἶνε η ὑχαριστημένοι ἐκ τῆς διανομῆς τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν. Καταργεῖται δὲ πλοῦτος καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ πενία.

Ταῦτα ὡς πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῆς.

Ἐν τῷ νέῳ κομμουνιστικῷ καθεστῶτι ἡ οἰκογένεια θὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ συνόλου. Ἐν τῇ κεφαλαιοκρατικῇ περιόδῳ ἡ οἰκογένεια ἐτέγγυανεν ἀναγκῆς θεσμός· ὄργανον τοῦ ἀνδρὸς πρὸς ἐπικράτησιν· ἡ γυνὴ ἐν τῷ συ-

στήματι τούτῳ κατέχει οὐσσονα μοῖραν, κατ' οὐδὲν διαφέρουσα τοῦ ὑποζυγίου. Κατὰ τὸ νέον σύστημα, αἱ σχέσεις ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς μεταρρυθμίζονται καὶ τροποποιοῦνται. Κατ' ἀνάγκην ἐπέρχεται ἀντὶ τῆς ἄκρας συνοχῆς ποιά τις διάσπασις τῆς οἰκογενείας. Ἐνῷ καὶ γυνὴ ἔξαναγκάζονται νὰ παραμένωσιν ἐπὶ ὅλοκληρον ἡμέραν ἐν τοῖς ἐργοστασίοις· κατ' ἀκολουθίαν ἡ οἰκογενειακὴ ἐστία ἀπόλλυσι τὴν προτέραν σημασίαν. Ὁ μονογαμικὸς γάμος μεταμορφούται ἐπίσης ὡς ἐκ τοῦ ἐλευθέρου διαζυγίου, περιορίζοντος, ἀν μὴ καταλύοντας τὸ ἀδιάλυτον τῆς οἰκογενείας, ἥτις εἶνε τὸ ἴσχυρότατον τῶν θεμελίων τοῦ κειφαλαιοκρατικοῦ καθεστῶτος. Περὶ δὲ τῶν γεννηθησομένων τέκνων θέλει προνοήσῃ ἡ Πολιτεία. Αὕτη ἔσται ἡ μεγάλη μήτηρ καὶ παιδαγωγός. Οὐδὲ λόγος περὶ τῶν γεννητόρων, οἵτινες δύνανται νὰ εἶνε γνωστοὶ καὶ ἀγνωστοὶ. Ἀποστολὴ τῶν νέων παιδαγωγικῶν μεδόδων ἔσται κατ' ἀκέλουθίαν οὐχὶ ἡ μεταρρύθμισις, ἡ βελτίωσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλ' ἡ ἀναδημιουργία. Ἡ ἀγαθὴ φύσις, τὸ εὔπλαστον τοῦ ἀνθρώπου, ἔσονται αἱ βάσεις τῶν νέων παιδαγωγικῶν μεθόδων. Οὐδεμίᾳ ἔξαναγκαστικὴ διδασκαλία· ἐλευθέρα ἐνέμγεια τοῦ παιδός· πλήρης χειραφέτησις καὶ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ ἐν τῷ σχολείῳ· τοῦτο τὸ ἀπόρρητον τῆς σχολικῆς ἐκπαιδεύσεως, τῶν μαθητῶν ἀφ' ἔαυτῶν ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ αὐτονομίᾳ ὁργανοθυμένων καὶ ἐκπαιδευομένων.

Μέχρι τοῦτο ἡ πολιτεία ἔτυγχανε τὸ δργανον τῆς κρατούσης τάξεως πρὸς καθυπόταξιν τῶν λαϊκῶν δμάδων, ἀποχειροβιώτων καὶ ἐστερημένων κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς αὐθυπαρξίας. Ἡ πολιτεία αὕτη ἀνάγκη νὰ ἐκλίπῃ καὶ ν' ἀντικατασταθῇ· ἡ προσωπικὴ κυβέρνησις πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ συνόλου, τοῦ λαοῦ, τοῦ ἐργαζομένου καὶ παραγωγικοῦ, τοῦ προλεταριάτου. Ἄλλ' ἐν ᾧ περιπτώσει αἱ λαϊκαὶ μᾶζαι στεροῦνται ἀκόμη τῆς πρὸς αὐτοδιοίκησιν ἵκανότητος καὶ κατανόησιν τῶν ἀγαθῶν τοῦ κοιμουνιστικοῦ καθεστῶτος, ἡ διανοούμενη μειονότης, δσον καὶ ἀν τυγχάνῃ ἐλάσσων ποσοτικῶς, ὑποχρεοῦται ν' ἀναλάβῃ τὴν ὑπερτάτην ἔξουσίαν. Ἡ δικτατορία τοῦ Προλεταριάτου ἐμφανίζει ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης τὴν τελευταίαν λύσιν τοῦ κοινωνικοοικονομικοῦ προβλήματος. Τοῦ προ-

λεταριάτου ἐκπαιδευομένου καὶ μεταμορφουμένου, σύν τῷ χρόνῳ θέλει περιέλθῃ εἰς αὐτὸν πᾶσα κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἔξουσία.

Κατὰ τὴν σύγχρονον μεταπολεμικὴν περίοδον, ὅπο τὴν πνοὴν τῆς ἀγανακτήσεως τῶν λαϊκῶν δημάδων κατὰ τῶν δεινῶν, τῶν ἔξαπολυμέντων κατὰ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὅπο τῶν ἡθικῶν καὶ ὑλικῶν αὐτουργῶν τοῦ πολέμου, κυβερνήσεων ταῦτοχρόνως καὶ λαῶν, διανοούμενων καὶ μὴ διανοούμενων, κοινωνικῶν, πολιτικῶν, στρατιωτικῶν καὶ οἰκονομικῶν οἰλακοστρόφων, ἔξηλθεν ἀπὸ τῶν πολεμικῶν χαρακωμάτων ἥτις ἐπίκλησις πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ κρατοῦντος κοινωνικοπολιτικοῦ καθεστώτος, ἀπόζοντος πράγματι αἷματος καὶ βιοβίρου, ἐναγοῦς καὶ ἀπανθρώπου, καὶ ἀναδημιουργίαν αὐτοῦ ἐπὶ ὑγιεστέρων καὶ μονιμωτέρων θεμελίων. Ἐγένοντο ἀπόπειραι ἰδρύσεως τοῦ κομμουνιστικοῦ κράτους, κατὰ τὰ δόγματα τῆς μαρξικῆς ἴδεολογίας, ἐνιαχοῦ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου, ἐν Γερμανίᾳ ἴδιᾳ καὶ Οὐγγαρίᾳ, ἀλλὰ κατ' ἔξοχὴν ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτοκρατορίᾳ πασῶν τῶν Ρωσσιῶν. Θρησκεία, οἰκογένεια, κοινωνικὴ ἡθικότης, ἴδιοκτησία, πατρὶς ἀπεκηρύχθησαν ὅπο τῶν νέων ἀντιλήψεων τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας. Ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα; Πῦρ καὶ σίδηρος, αἷμα, κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἀποσύνθεσις, ἀναρχία. Ἀλλ’ ἥτις καταστροφὴ δὲν εἶνε δημιουργία.

Πλήρης νεφελοκοκκυγία. Νέαι ἰδέαι καὶ νέαι δυνάμεις τῆς ἴστορίας. Ἡ κομμουνιστικὴ ἀποκάλυψις κηρύσσει τὴν ἐμφάνειαν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ παγκοσμίου θεάτρου τῆς ἀνθρωπότητος. Νέα γενεά, νέα φυλὴ ἀνθρώπων θὰ ἐκκολαφθῇ, ὑπερτέρα τῆς ἀπερχομένης, κατὰ σῶμα καὶ κατὰ ψυχήν· ἐύρυθμοτέρα ἥτις κένησις αὐτῆς, μουσικωτέρα ἥτις φωνή της. Ἐν ἑκάστη γωνίᾳ τῶν δδῶν συναντήσεις μετὰ Πλατώνων, Γαλιλαίων, Μάρκου. Ἐγκαιγίζεται ἥτις γενεὰ τῶν ὑπερανθρώπων. Ἡ ἐπιστήμη, ἐφαρμοζομένη καθ’ ἀπάσας τὰς κοινωνικὰς σχέσεις, ἔσται ἥτις κυριαρχικὴ δύναμις τῆς νέας κοινωνίας· οὐχὶ ἥτις στρατιωτικὴ ἴσχυς, ἥτις βία καὶ ἥτις αὐθαιρεσία.

Ταῦτα κηρύσσει ὁ Τρότσκυ καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τραγικοὶ ἡθοποιοὶ τοῦ νέου μπολσεβικοῦ αἰῶνος. Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ ἐπιτευχθήσεται ἥτις πραγμάτωσις αὐτῶν; Κατὰ τῆς νέας ταύτης τάξεως, τῆς ὑπισχνούμενης τὴν πλήρη εὐημερίαν

τὸῦ κόδινων συνόλου, οὐχὶ εὑαρίσθμων, ὃς μέχρι τοῦδε, τῶν ἐκμεταλλευτῶν καὶ ἐκβιαστῶν τῶν ἐργατικῶν δμάδων, τὸ παρελθόν, ἡ κειλαιοκρατικὴ δύναμις θέλει προσπαθῆσῃ ν' ἀνταγωνισθῆ πάσῃ δυνάμει πρὸς ματαίωσιν τοῦ κομμουνιστικοῦ προγράμματος. Καὶ πρὸς τοῦτο κέκτηται πάντα τὰ μέσα, πάσας τὰς φυσικὰς καὶ ἡθικὰς δυνάμεις, ίδια τὸν στρατόν. Κατ' ἀκολουθίαν, ἡ κομμουνιστικὴ δργάνωσις τοῦ Προλεταριάτου καθῆκον ἔχει ν' ἀποβλέψῃ εἰς τὸν προσηλυτισμὸν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, καὶ ἔτι μᾶλλον εἰς τὰς πολιτικὰς ὑπηρεσίας, ὃν τὰ συμφέροντα κατ' οὐδὲν ἀφίστανται τῶν χειρωνακτικῶν. Ἀλλὰ πληρευστέρα ἔτι ἔσται ἡ ἐπιτυχία διὰ τῶν ἀπεργιῶν, καὶ δὴ διὰ γενικῆς ἐργατικῆς ἀπεργίας, ἔστω καὶ δι' ἐργατικῆς ἐπαναστάσεως, ἀποκαθισταμένης δριστικῶς τῆς δικτατορίας τοῦ Προλεταριάτου.

Ἡ δικτατορία αὕτη ἔσται προσωρινή. Ήρθε πραγμάτωσιν δὲ αὐτῆς χρησιμοποιηθήσοιται κατὰ πρῶτον ἀποκλειστικῶς τὰ στελέχη τοῦ Προλεταριάτου, διὸν καὶ μόνον δύναται γὰρ ἐπικρατήσῃ τὸ νέον κομμουνιστικὸν καθεστώς. Μόνον οἱ εἰς τὴν λειτουργίαν ταύτην ἔχοντες συμφέρονται καὶ τοιοῦτοι εἶνε ἐπὶ τοῦ παρόντος οἱ ἐργατικοὶ τῶν πόλεων καὶ οἱ χωρικοὶ τῶν ἔξοχῶν—ἔσονται οἱ ἰδρυταὶ καὶ οἱ φύλακες τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστῶτος. Ἀπαγορεύεται ἡ συμμετοχὴ ἐν ταῖς ψηφοφορίαις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν σοβιετικῶν δργανώσεων τῶν τέως ἀστῶν καὶ τῶν διανοούμενων ἔσονται οὗτοι ὑποπτοι καὶ ἀποσυνάγωγοι ἐπὶ μακρὸν χρόνον, μέχρι τῆς δλοσχεροῦς ἐπικρατήσεως τοῦ νέου κομμουνιστικοῦ καθεστῶτος.

Καθῆκον ἔχω γὰρ διακηρύξω καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην, ὅτι ἡ τοιαύτη λύσις τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος διὰ τῆς ἀπολύτου ἐπικρατήσεως τοῦ Προλεταριάτου καὶ τῆς ὑπὸ αὐτοῦ διαχειρίσεως πασῶν τῶν ἡθικῶν, πνευματικῶν, κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν δυνάμεων τῆς παρασκευαζομένης νέας ἀνθρωπότητος, τυγχάνει μία τῶν φρικωδεστάτων ἀντιλήψεων ἴστορικῆς περιόδου, περιελθούσης εἰς πλήρη ἡθικὴν ἔξαντλησιν καὶ πνευματικὴν ἀνισορροπίαν. Οὐχὶ τὸ ἀνθρώπινον ποιόν, ἡ ἀρετή, ἡ εὐφυΐα, ἡ ἴκανότης, ἀλλὰ τὸ ποσόν, ἡ ἀριθμός, ἡ ὕλικὴ δύναμις, δικαιοῦται γὰρ πρωτοστατῇ ἐν

τῇ διάχειρίσει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Πᾶσα γνῶσις, τέχνη, φιλοσοφία, ἐπιστήμη διατελοῦσιν ἐν μοίρᾳ δευτερεύουσῃ πρὸ τῆς αὐθαίρετου, τῆς τυφλῆς καὶ ἀμαθοῦς δυνάμεως τῶν ἔργατικῶν δμάδων, τοῦ κοινωνικοῦ συρφετοῦ, ἐκ φύσεως καὶ ἐξ ἀνατροφῆς ἀνικάνου νὰ διαχειρισθῇ ἀρχὴν ὑψίστην, ἀπαιτοῦσαν καὶ προῦποντέουσαν πνεύματος διαύγειαν, κρίσιν λελογισμένην, ἡθικὴν δύναμιν ἀνεπηρέαστον καὶ ἴσχυράν. Τοιοῦτο εἶδος Πολιτείας, οἷον τὸ κομμουνιστικόν, δὲν ἐφηρμόσθη ἀκόμη ἀπὸ καταβολῆς τῆς ἴστορίας· καὶ ἀν ἐφηρμόσθη ἐν βαρβάροις καὶ ἀπολιτίστοις φυλαῖς, κατέληξεν εἰς τὰ πραγμάτωτα τῶν ἀποτελεσμάτων, εἰς πληρεστέραν ἐκβαρβάρωσιν. Ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἱροκουά, τῶν Κάφρων, τῶν Ζουλοῦ, δύναται ἵσως νὰ γίνῃ ἀπόπειρα πραγματώσεως τοιούτου κοινωνικοῦ φαντάσματος, τερατουργήματος· ἀλλ' ἐν διανοουμένῳ καὶ πεπολιτισμένῳ πολιτικῷ καθεστῶτι: Ἡ μαρξικὴ ἴδεολογία, ἔνη καὶ ἀδιάφορος καὶ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ πρὸς τὴν ἴστορίαν, παρεγγόρισε τὰ δεδομένα αὐτῶν ἐν ταῖς χιμαιρικαῖς αὐτῆς ἐκστάσεσι περὶ βελτιώσεως τῶν κακῶς ἔχοντων. Ἐξ εἰλικρινείας τοῦτο ἦτορε ἐξ ἀνειλικρινείας; Ἀποφεύγω νὰ ὑποστηρίξω ταύτην ἥτις ἐκείνην τὴν ἀποψιν. Ἄλλος ἢ ἀδυσώπητος κριτικὴ κατὰ τοῦ λεγομένου κεφαλαιοκρατικοῦ καθεστῶτος τῆς κομμουνιστικῆς θρησκείας δύναται ἵσως ν' ἀποδοθῇ, εἰς τὰς ὑπερβασίας τῶν κεφαλαιοκρατικῶν παραγόντων ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μηχανῶν ἐν τῇ παραγωγικῇ λειτουργίᾳ τοῦ κεφαλαίου κατὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον καιρόν, καθ' ὃν ἡ κοινοβουλευτικὴ πολιτεία καὶ μετ' αὐτῆς ἡ κοινωνία μετεμορφώθη εἰς χρηματιστήριον συμφερόντων. Ἄλλα κρατοῦν κακὸν δὲν καταπολεμεῖται δι' ἐτέρου τοιούτου, χειρονος ὑπὸ πάσας τὰς ἐπόψεις καὶ ἀνελευθερωτέρου.

Ἐπιβάλλεται ἀναμφιβόλως ὁ περιορισμὸς τῆς κεφαλαιοκρατικῆς δυνάμεως καὶ ἀλαζονείας, πρὸς εὑρυθμοτέραν λειτουργίαν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ἄλλα πρὸς τοῦτο δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσι μέθοδοι λογικώτεραι καὶ λυσιτελέστεραι ἐκείνων, ὡς διδάσκει καὶ προκηρύσσει ἡ κομμουνιστικὴ ἀντίληψις τῆς ἴστορίας. Τούτων χειρίστη καὶ ἐπιβλαβεστάτη εἰς τε τὰ ἀτομικὰ καὶ τὰ συνολικὰ δίκαια τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου εἴνε ἡ δικτατορία τοῦ Προλεταριάτου, καὶ ἀκριβέστερον ἡ ἐπικράτησις τοῦ Στομάχου ἐπὶ τοῦ Ἑγκεφάλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Τὸ Κεφάλαιον

Ἡ μαρξικὴ ἴδεολογία διετυπώθη πληρέστερόν, ἀλλὰ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιμονῆς καὶ ἀδιαλλαξίας, διὰ τοῦ θεμελιώδους ἔργου—τοῦ Κεφαλαίου.¹ Εδημοσιεύθη ὁ πρῶτος αὐτοῦ τόμος ἐν Ἀμβούργῳ (1867), ὁ δεύτερος ἐν ἔτει 1885 καὶ ὁ τρίτος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μάρκου, τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ Ἐγγελίου, ἐν ἔτει 1894. Μετὰ τοῦ προηγουμένου ἔργου—Κριτικὴ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, καὶ τῶν ἀρχαιοτέρων, τῆς Ἀθλιότητος τῆς Φιλοσοφίας, δημοσιευθείσης ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τῆς Φιλοσοφίας τῆς Ἀθλιότητος τοῦ Γάλλου Προυντών, ὁ κύκλος τοῦ Μαρξισμοῦ, ἥ ἐπιστημονικὴ αὐτοῦ δρᾶσις συμπληροῦται.

Κατὰ τῆς κρατούσης ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης οἰκονομολογικῆς δοθειδοξίας, βασιζομένης κατὰ τὸ μᾶλλον ἥ ἡττον ἐπὶ τῆς ἐλευθέρας ἔργασίας, παραγωγῆς, κυκλοφορίας, συναλλαγῆς, διανομῆς καὶ καταναλώσεως τῶν προϊόντων, τῶν ἀγαθῶν, τοῦ πλούτου, ὁ Μάρκος διὰ τοῦ Κεφαλαίου ἀναλαμβάνει τὸν ἀγῶνα τῆς κριτικῆς καὶ τῆς ἀμφισβήτησεως τῶν θεωριῶν τούτων. Κατ' αὐτόν, ἥ ἀνθρωπίνη κοινωνία ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτῆς ἥμερῶν ἐμφανίζει εἰκόνα θλιβεράν. Τὰ κατ' αὐτὴν διαρρυθμίζονται ὑπὸ τῆς ἀδικίας καὶ τῆς ἀνισότητος· διεξάγεται μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀγῶν ἐμπαθῆς καὶ βίαιος ἐπικρατήσεως· ὁ ἀσθενέστερος ὑποχωρεῖ πρὸ τοῦ ισχυροτέρου· ὑποκύπτει· ὑποδουλοῦται. Ἐκ τοῦ ἀγῶνος τούτου δημιουργεῖται τὸ κοινωνικὸν καθεστώς, μεταμορφούμενον ἀπὸ συγκρούσεων μεμονωμένων ἀτόμων εἰς συγκρούσεις ὅμαδων, κοινωνικῶν τάξεων ἐπὶ τέλους καθισταμένων.

Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ἥ γένεσις τῆς πάλης τῶν τάξεων. Μοιραίως ἥ κοινωνία ἐμφανίζεται ἀπὸ καταβολῆς κόσμου διηρημένη εἰς δύο στρατόπεδα, τὸ τῶν πλουσίων καὶ τὸ τῶν πτωχῶν, τῶν κεφαλαιούχων καὶ τῶν προλεταρίων.

Ἡ ἐπικράτησις τῶν πρώτων ἐπὶ τῶν δευτέρων, ἥ ἐξασκουμένη βία, δὲν ἥδυνατο ἥ νὰ προκαλέσῃ τὴν προσοχήν

τὴν ιριτικὴν καὶ τὴν καταγγελίαν τῶν μεταφυσικῶν τῆς κοινωνίας ἴδεολόγων. Κατεῖδον οὖτοι, ἀντελήφθησαν τὸ ἀδίκημα τῆς ἀνισότητος. Ἀλλὰ διὰ τίνων μέσων καὶ φαρμάκων ἢ θεραπεία αὐτοῦ, ἢ ἔξυγίανσις τοῦ κοινωνικοῦ ὁργανισμοῦ, ἢ ἀποκατάστασις τῆς δικαιοσύνης;

Οἱ πρὸ τοῦ Μάρκου κοινωνιολόγοι παρεπλανήθησαν ἐν τῇ χιμαίρᾳ καὶ τῇ οὐτοπίᾳ ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς θεραπείας τοῦ κακοῦ. Ἡδη διὸ αὐτοῦ ἢ ὡρα τῆς κατανοήσεως ἐπέστη. Τοῦτο τελεσθήσεται διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου, τῆς ἔρεύνης τῶν κοινωνικῶν φαινομένων καὶ προβλημάτων.

Τὰ μέχρις αὐτοῦ κοινωνικὰ οἰκοδομήματα, ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος μέχρι τοῦ Φιλού τοῦ Καμπέ, κατεσκευάσθησαν ἐπὶ τῶν συννέφων. Νεφελοκοκκυγία. Χιμαιρικὴ ἀντίληψις τῆς πραγματικότητος· δὲν ἐλήφθησαν ὑπὸ ὅψιν ὑπὸ αὐτῶν αἱ ἀνθρώπιναι συνθῆκαι, ἀλλ᾽ ἢ ἐκ τῶν προτέρων λογική· οὐχὶ ἢ ἐκ τῶν ὑστέρων, ἢ ἐκ τῶν δεδομένων, ἥτις μόνη δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ πρὸς κατανόησιν τῶν ἀναφυομένων προβλημάτων.

Ἀνάγκη θετικῆς ἐπιστημονικῆς ἔξηγήσεως τῶν πραγμάτων. Μέχρι τοῦ Μάρκου, ὡς ίσχυρίζεται οὗτος. ἐκράτει ἢ μεταφυσικὴ ἔξηγησις αὐτῶν· ἀλλ᾽ ἀπὸ αὐτοῦ ἐγκαινίζεται νέα περίοδος, ἢ ἔρευνα τῶν κοινωνικῶν φαινομένων διὰ τῆς μεθόδου τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Διὸ αὐτῆς ἔξηγεῖται, ὅτι ἢ ίστορικὴ ἔξέλιξις τῆς ἀνθρωπότητος ὑφίσταται διηνεκεῖς μεταμορφώσεις διὰ τῶν σταθμῶν, τῶν ὑπὸ αὐτῆς διατρεχομένων κατὰ τόπον καὶ χρόνον. Εἰς αὐτῶν εἶνε καὶ ὁ κεφαλαιοκρατικὸς τῶν τελευταίων αἰώνων.

Ἄπὸ καταβολῆς κόσμου ἐγκαινίζεται ἄγων μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ἀποτέλεσμα ἢ δημιουργία δύο ἀντιθέτων κοινωνικῶν δυνάμεων, τάξεων, ἀντίθετα συμφέροντα ἐκπροσωπουσῶν. Προνομιοῦχοι οἱ μέν, ἐλάχιστα ἐργαζόμενοι, ἀποζῶσι καὶ εὐημεροῦσιν ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τῶν ταλαιπωριῶν τῶν δευτέρων. Ὅπο τὴν τοιαύτην ἔξέλιξιν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐκδηλοῦται τὸ ἀκόλουθον φαινόμενον: Ἰσχυροποιηθεῖσα διμάς ἀνθρώπων ἐκ τῆς καταλήψεως καὶ τῆς ἴδιοποιήσεος τῶν παραγωγικῶν ὁργάνων· τοῦ πλούτου, χρησιμοποιεῖ αὐτὰ πρὸς μείζονα αὔξησιν τούτου καὶ ἀνισον τῶν χρειῶν θεραπείαν, ἔξαναγκάζουσα

τοὺς στερουμένους πρὸς μείζονα ἐργασίαν· τούτων ἡ ἀμοιβὴ τυγχάνει μηδαμινή, ποσοστὸν τῆς παραγωγῆς· τὸ περιπλέον, ἀποτελοῦν τὴν ὑπεραξίαν, σφετερίζεται δὲ κάτοχος τῶν παραγωγικῶν ὀργάνων, οἰκονομικῶν δυνάμεων, ἃς σὺν τῷ χρόνῳ πολλαπλασιάζει, χρησιμοποιῶν καὶ πάλιν εἰς βάρος τοῦ ἐργάτου καὶ τῆς ἐργασίας.

Οὐ κεφαλαῖον ἐξελίξεως ληστεύει τὸν ἐργάτην ἐν τῇ διανομῇ τοῦ προϊόντος. Ἡ ὑπεραξία, ἣν παρήγαγεν δὲ τελευταῖος οὗτος ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς παραγωγῆς, μεταμορφώνται εἰς κεφάλαιον. Τοῦτο τυγχάνει τὸ πλεόνασμα τῆς ἀξίας τοῦ προϊόντος ἐπὶ τῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν παραγωγικῶν στοιχείων.

Ταύτης τῆς ἀξίας τοῦ κεφαλαίου ἵσης τυγχανούσης πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως, τῆς ὑπὸ τοῦ κεφαλαιούχου ἀγορασθείσης, ἡ ἀξία τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως καθορίζει τὸ ἀναγκαῖον μέτρον τῆς ἐργασίμου ἥμερας· ἡ ὑπεραξία καθορίζεται ἐπίσης ἀπὸ τὸ συμπληρωματικὸν μέρος τῆς ἐργασίμου ἥμερας. Ἐκ τούτου ἔπειται, δτὶ ἡ ὑπεραξία τυγχάνει ἐν τῷ μεταβαλλομένῳ κεφαλαίῳ δὲ τι ἡ ὑπερεργασία ἐν τῇ ἀναγκαίᾳ ἐργασίᾳ καὶ τὸ ποσοστὸν τῆς ὑπεραξίας. Ἀποτέλεσμα δοια τῆς ὑπερεργασίας εἶνε ἡ ὑπεραξία.

Ἀναγκαία ἐργασία καὶ ὑπερεργασία. Διάφοροι μορφαὶ τῶν καταβαλλομένων προσπαθειῶν πρὸς παραγωγήν. Ἀμείβεται ὑπὸ τοῦ κεφαλαίου ἡ πρώτη, ἄλλος οὐχὶ καὶ ἡ δευτέρα, ληστευομένη καὶ προστιθεμένη εἰς τὸ ἀδρανοῦν κεφάλαιον, αὐξανόμενον καὶ μεταμορφούμενον. Κατ' ἀκολουθίαν, τὸ ποσοστὸν τῆς ὑπεραξίας τιγχάνει ἡ πιστὴ ἐκδήλωσις τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως ὑπὸ τοῦ κεφαλαίου, τούτεστι τοῦ ἐργάτου ὑπὸ τοῦ κεφαλαιούχου.

Ἡ ὑπερεργασία τυγχάνει ἐφεύρεσις τοῦ κεφαλαίου. Ἐν τῇ κοινωνίᾳ μερὶς αὐτῆς κατέχει τὸ μονοπώλιον τῶν παραγωγικῶν μέσων· δὲ ἐργάτης, δοῦλος ἢ ἐλεύθερος, ὑποχρεούμενος ἢ συναλλασσόμενος, ἐξαναγκάζεται ὑπὸ τοῦ κεφαλαιούχου, τοῦ ἐργοδότου. νὰ προσθέσῃ χρόνον ὑπερεργασίας εἰς τὸν χρόνον τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, τὸν ἀναγκαιοῦντα πρὸς συντήρησίν του, πρὸς μείζονα παραγωγὴν μέσων συ-

τηρήσεως, ὃν ἔχει ἀνάγκην ὁ ἴδιοκτήτης, τῶν παραγωγικῶν μέσων. Συμβαίνει τοῦτο ἐν πάσῃ πολιτικῇ κοινωνίᾳ, ἐλευθέρῳ ἢ διατελούσῃ ὑπὸ τὸ καθεστώς τῆς οἰκονομικῆς δουλείας ὑπὸ πᾶσαν μօρφὴν παραγωγικῆς λειτουργίας. Ἡ ὑπερεργασία εἶνε ἀπορρόφησις τῆς ἔργατικῆς δυνάμεως· κατ' ἀκολουθίαν, ἔγκληματική ἐνέργεια, ἐκβιαστική, τοῦ κεφαλαιούχου, ἀθεμίτως πλουτοῦντος ἐκ τοῦ ἔργατικοῦ ἰδρῶτος, ὅργιάζοντος καὶ σπαταλῶντος ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀποχειροβιώτων κοινωνικῶν ὅμάδων.

Τὸ τραγικὸν τοῦτο φαινόμενον ἔξεδηλώθη ἔτι μᾶλλον κατὰ τὴν σύγχορον μηχανοκρατικὴν περίοδον τῆς παραγωγῆς· ἡ χειρωνακτικὴ ἔργασία ἐκμηδενίζεται πρὸ τῆς δυνάμεως τῆς μηχανῆς, ἐκπροσωπούσης τὴν παραγωγικὴν δύναμιν πολλῶν ἔργατῶν· ἐκ τούτου ἡ οἰκονομικὴ αὐτῶν σημασία ἐλαττοῦται ὡς ἐκ τῆς μεταμορφώσεως τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων· καὶ κατ' ἀκολούθιαν, ἔργασία καὶ κεφάλαιον ἀναγκαίως θέλουσι καταλήξῃ εἰς ἀντίθεσιν, συγκρούσεις, ἔγκυμονοιμένας ἐξ αὐτοῦ τοῦ κρατοῦντος συστήματος. Ἀδύνατος ἡ συγκράτησις· ἡ ἔργασία θέλει ἔξαναστῇ κατὰ τοῦ κεφαλαίου.

Οἱ ἔργατικὸι κόσμοις πρὸ τῆς καταφώρου ταύτης ἀδικίας, ἐν τῇ σινειδήσει τῶν δικαίων αὐτοῦ ἔξηγέρθη. Ἀγῶνες ὡς πρὸς τὴν κανονικὴν ἔργασιμον ἡμέραν· περιοριμός τοῦ χρόνου τῆς ἔργασίας. Ἀπεργίαι. Συνδικάτα. Ἐργατικὴ ἀλληλεγγύη.

Ως ἐκ τῶν ἔξεγέρσεων τούτων πανταχοῦ τῆς βιομηχανικῆς Εὐρώπης, ἵδιᾳ ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρεττανίᾳ, ὁ περιορισμός τοῦ πρὸς ἔργασίαν χρόνου ἐπεβλήθη. Τὸ δωδεκάρον ἥλαττώθη εἰς δεκάωρον· καὶ τοῦτο εἰς δικτάωρον. Τρία δικά ω· ἔργασία· ἀνάπαυσις· ὑπνος. Ἐτι μᾶλλον ἐκ τῶν ἔργατικῶν τούτων ἀγώνων ἐσημειώθησαν μεταρρυθμίσεις καὶ βελτιώσεις ἐν τῇ ἔργατικῇ νομοθεσίᾳ τῶν πεπολιτισμένων λαῶν. Μετερρυθμίσθη ἡ ἐν τοῖς μεταλλείοις ἔργασία· ἐβελτιώθησαν αἱ ἀνθριγγειναι· συνθῆκαι· ἀπηγορεύθη ἡ ἔργασία ἀνηλίκων παιδίων, γυναικῶν ἐν κυροφορίᾳ διατελουσῶν· ἐν γένει κατεβλήθη καὶ καταβάλλεται πᾶσα φροντὶς πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῶν ἔργατικῶν ὅμάδων.

Ἐν τούτοις καὶ διὰ τῶν βελτιώσεων τούτων, ἐκ τῶν κατα-

βαλλομένων προσπαθειῶν πρὸς ἀνδρωσιν καὶ ἀνθρωπι-
νωτέραν ἀποκατάστασιν τῶν ἐργατῶν, ὁ κλῆρος αὐτῶν δὲν
εἶνε ἀνεκτὸς καὶ ἐπίφθονος, παραβαλλόμενος πρὸς τὸν τοῦ
κεφαλαιούχου ἐλαττοῦται ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Ἡ ἐργασία
ἔξακολουθεῖ δουλεύουσα ὑπὸ τὸ κεφάλαιον. Ἀδυσώπητοι
ἔχθροι πενία καὶ πλοῦτος.

Ἡ θεωρία αὕτη τῆς ὑπερεργασίας καὶ τῆς συναφοῦς
ὑπεραξίας, γοητευτικὴ διὰ τοὺς ἔχθροὺς τοῦ κεφαλαίου,
παραπλανήσασα καὶ παραπλανῶσα τὸν ἐργατικὸν κόσμον,
ὡς ἀδικούμενον καὶ ληστευόμενον ὑπὸ τοῦ κεφαλαιούχου,
τυγχάνει ἐν τῶν ἴσχυροτάτων ἐπιχειρημάτων τῆς κομμου-
νιστικῆς ἰδεολογίας τοῦ Κεφαλαίου. Ὁ Μάρκος, καὶ μετ' αὐτοῦ
ὅ σύγχρονος Μαρξισμός, ἴσχυρίζεται ἐπικαλούμενος πρὸς
ὑποστήριξιν τοῦ θεωρήματος θεοὺς καὶ δαίμονας, παλαιοὺς
καὶ νεωτέρους, ὅτι εἰς αὐτὸν ἀνήκει ἡ ἐφεύρεσις, ὅτι δὲν
ἀμείβεται ἡ ἐργασία συμφώνως πρὸς τὰς ὑπὸ αὐτῆς κατα-
βαλλομένας παραγωγικὰς προσπαθείας. ὅτι κατ' ἄκολουθαν
ληστεύεται αὕτη ὑπὸ τοῦ κεφαλαίου, μὴ δυναμένη ν' ἀντα-
γωνισθῆντει εἰς τὸν σιδηροῦν νόμον τοῦ ήμερομί-
σθίου, καθ' ἃ ήξισεν ἔτερος τοῦ Μάρκου σύγχρονος, ὁ
Φερδινάνδος Λασσάλ.

Παρατηρῶ κατὰ πρῶτον, ὡς πρὸς τὸν ἴσχυρισμὸν τῆς
εὑρεσιτεχνίας, ὅτι ἡ θεωρία τῆς ὑπεραξίας ἀνελύθη ἥδη
καὶ πρότερον ὑπὸ πολλῶν θεωρητικῶν τῆς κοινωνικῆς καὶ
οἰκονομικῆς ἐπιστήμης ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ
τῇ Γερμανίᾳ. Ὁ Μάρκος ὑπῆρξε μόνον ἀναλυτικώτερος καὶ
ἐπιμονώτερος, ἀλλὰ καὶ σοφιστικώτερος, ὡς προκατειλημ-
μένος, ἐν τῷ ἴσχυρισμῷ του, ὅτι ἡ ἐργασία ἀμείβεται ἦτον
τῶν ὑπὸ αὐτῆς καταβαλλομένων παραγωγικῶν ἀγώνων.
Πρὸς τοῖς ἀλλοις ἐκ τῶν προκατόχων τοῦ συγγραφέως τοῦ
Κεφαλαίου ὁ Ἀγγλος Οὐέλλιαμ Τόμπσων, διὰ μακρῶν
ἀνέπτυξεν ἐν οἰκονομολογικῇ αὐτοῦ συγγραφῇ, ὅτι ἡ κρα-
τοῦσα κοινωνικὴ ὁργάνωσις κατ' οὐδὲν συντελεῖ εἰς τὴν
πραγμάτωσιν τῆς δικαίας διανομῆς τῶν προϊόντων καὶ ὅτι ἐν
τῇ διανομῇ ταύτῃ ὁ ἐργάτης ἀδικεῖται· τούναντίον ὁ κεφα-
λαιούχος, ὅστις τυγχάνει καὶ νομοθέτης, λαμβάνει ὑπὲρ ἔσαυ-
τοῦ τὴν μερίδα τοῦ λέοντος. Τίνι τρόπῳ ἡ ἀδικία αὕτη δύ-
ναται ν' ἀρθῇ ἀπὸ τῆς πολιτικῆς κοινωνίας; Ἀναντιρρή-

τως, ούχι διὰ τῆς βίας καὶ τῆς ἐπαναστάσεως, διὰ τῆς ἀναρχίας, ἄλλὰ διὰ τῆς ἀμοιβαίας ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν συνεννοήσεως, διὰ μεταρρυθμιστικῶν νόμων, τιθεμένων ὑπὸ τῆς Πολιτείας. Εἰς τοιαύτην λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς δικαίας διανομῆς τῶν προϊόντων καταλήγει ὁ Βρεττανὸς οἰκονομολόγος καὶ μετ' αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Σκωτίᾳ, ἐν αὐτῇ τῇ Γαλλίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ ὑπὸ τὴν πνοὴν τῶν ἐπαναστατικῶν ίδεων τῆς νέας κοινωνικῆς χειραφετήσεως καὶ ἐλευθερίας. Δικαιοῦται ὁ ἐργάτης ἀναντιρρήτως νὰ μετάσχῃ ἐν τῇ διανομῇ τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, πρὸς ἔξασφάλισιν τῆς προσωπικῆς, τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοῦ ἀξιοπρεπείας, τοῦ ὀλικοῦ τῆς ἐργασίας του προϊόντος. Ἄλλὰ τίνι τρόπῳ ἐξευρεθήσεται τὸ δίκαιον, τὸ ἀνάλογον. ταῦτοχρόνως θεραπεῦον τὰς ἐργατικὰς χρείας, ἄλλα καὶ μὴ ἀδικοῦν τὸν ἐργοδότην κεφαλαιοῦχον, καὶ ἔτι μᾶλλον τὴν βιομηχανικὴν ἐπιχείρησιν, ἡς ἡ λειτουργία ἔξασφαλίζεται ἐκ τοῦ ὑπὸ αὐτῆς καταλαμβανομένου ποσοστοῦ τῆς ὑπεραξίας καὶ τῆς ὑπερεργασίας : Ἐπειδὴ τοῦτο εἶνε δυσχερές, συμπεραίνει ὁ Μάρκος καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ Μαρξισμὸς ὑπὸ τὰς διαφόρους αὐτοῦ μορφάς, μόνη λύσις τοῦ προβλήματος τυγχάνει ἡ ὑπὸ τοῦ ἐργατικοῦ κόσμου δήμευσις καὶ ἐθνικοποίησις τῆς ἴδιοκτησίας. Ὁ ἀτομικὸς αὐτῆς χαρακτὴρ ἀνάγκη ν ἀφομοιώθη, νὰ συγχωνευθῇ ἐν τῷ συνολικῷ, τῆς ἴδιοκτησίας, μεταμορφουμένης εἰς κοινοκτημοσύνην.

Ἐνχερής βεβαίως ἡ αὐτοσχέδιος τοιαύτη λύσις τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος. Ἐξομοίωσις ἐργάτου καὶ ἐργοδότου. Ἄλλὰ τίνα τ ἀποτελέσματα ; οἰκονομικὴ ἀναρχία καὶ μετ' αὐτῆς κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ.

Πρὸς δημιουργίαν βιομηχανικοῦ προϊόντος, τεχνουργικοῦ ἡ γεωργικοῦ καὶ κτηνοτροφικοῦ, δὲν ἀρχεῖ μόνον ἡ ἐργασία τοῦ χειρώνακτος ἐπιτακτικωτέρα ἐπιβάλλεται ἡ καταβολὴ τῆς πνευματικῆς ἐργασίας. Ταύτην δὲ κατ' ἔξοχὴν ἐκπροσωπεῖ τὸ κεφαλαιον ἐν πάσῃ διαβαθμίσει καὶ ἰστορικὴ ἔξελίξει. Τὸ κεφαλαιον τοῦτο εἶνε δημιούργημα τῆς ἐργασίας, τῆς φειδοῦς, τῆς ἀποταμιεύσεως, προσωπικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀρετῶν, ἀνευ τῶν δποίων ἥμελε ματαιωθῆ πᾶσα τῆς ἀνθρωπότητος δημιουργικὴ ἀποστολή. Κατὰ τὸν διανομὴν τῶν προϊόντων ὁ ἐργάτης ἀμείβεται ὀλιγώτερον τοῦ κεφαλαιού-

χου ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὑπ' αὐτοῦ καταβληθεῖσαν ἐπίπονον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἡττον παραγωγικὴν προσπάθειαν· ἀλλὰ δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὅψιν ἡ δύναμις τοῦ κεφαλαίου, τῆς βιομηχανικῆς διευθύνσεως, ἐπιστημονικῆς καὶ κατ' ἔλάχιστον προσιτῆς εἰς τὸν ἐργάτην, δὲν ὑπολογίζονται οἱ κίνδυνοι, πολλοὶ καὶ ποικίλοι, οὓς διατρέχει πᾶσα βιομηχανικὴ ἐπιχείρησις ἐκ τῶν οἰκονομικῶν καὶ ἐκδηλουμένων ἐν τῷ βίῳ τῶν λαῶν ἐξ οἰωνδήποτε αἰτίων, ἐθνικῶν, κοινωνικῶν, οἰκονομικῶν, ἢ πολιτικῶν. Ὁ κλήρος τοῦ ἐργοδότου ἐκ πάντων τούτων τῶν αἰτίων εἶνε ἐπισφαλέστερος τοῦ κλήρου τοῦ ἐργάτου, ὅπως δήποτε ἀμείβομένου καὶ ἀποζῶντος, καὶ ἐν ᾧ περιπτώσει ἥθελεν ὑποστῆ τὸ κεφάλαιον ἀνεπανορθώτους ζημίας, καταστρεπτικοτάτας καὶ δι' αὐτὸν καὶ διὰ τὸ κοινωνικὸν σύνολον.

Ἡ ἐργασία, ἡ καταβαλλομένη πρὸς παραγωγὴν προσπάθεια, δὲν ἀμείβεται ἐξίσου· ἀλλ' εἶνε δίκαιον; Ἐξίσωσις ἀμοιβῆς προϋποτίθησιν ἐξίσωσιν ἴκανότητος. Εἶνε δυνατὸν τοῦτο ἐν οἰαδήποτε κοινωνικῇ καταστάσει, στοιχειωδεστάτῃ ἢ πεπολιτισμένῃ;

Ο Μαρξισμὸς τυφλώττει πρὸ τῶν φαινομένων τούτων· πιστεύει μόνον εἰς τὴν ἀπόλυτον ἰσότητα τῶν ἀνθρώπων· ἐν δὲ τῇ ἀποτυφλώσει αὐτοῦ. ὡς συμβαίνει κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐν τῇ σοβιετικῇ Ρωσσίᾳ, δὲν διστάζει νὰ θέσῃ ἐν ἡττονι μοίρα τὸν διανοούμενον ἐργατικὸν κόσμον, τὸν ἐπιστημονικόν, τοῦ χειρωνακτικοῦ. Διὰ τῆς τραγικῆς ταύτης συλλήψεως τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἴστορίας ἀπαγγέλλει τὸ ἀνάθεμα κατὰ τῆς μέχρι τοῦτο κρατησάσης ἀντιλήψεως τῶν ἀνθρωπίνων καθεστώτων.

Ἡ μόνη δυνατὴ λύσις τοῦ προβλήματος, κατὰ τὸν Μάρκο, ἔσται ἡ κατάλυσις τοῦ καθεστῶτος τούτου, τοῦ ἐρειδομένου ἐπὶ τῆς ἀρπαγῆς, τῆς ἐκμεταλλεύσεως, τῆς φυσικῆς καὶ ἥθικῆς βίας. Οὐχὶ ἡ συνεννόησις καὶ ἡ συμφιλίωσις, ἀλλ' ἡ ἐκμηδένισις τοῦ κεφαλαίου, ἡ πλήρης ἀντικατάστασις αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἐργασίας. Ἀνθίσταται, καταπολεμεῖ τὸ κεφάλαιον τὴν λύσιν ταύτην τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀδύτων τοῦ παρασκευαζομένου μέλλοντος. Ἡ Νέμεσις ἐγρηγορεῖ. Ἐντὸς τῆς σημερινῆς κεφαλαιοκρατικῆς κοινωνίας τῆς μεγάλης βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἐγκρύπτον-

ται καὶ λειτουργοῦσιν αἱ καταστρεπτικαὶ δυνάμεις, αἱ ἐκ προσωπούμεναι ὑπὸ τῆς ἔργασίας, ὑπὸ τοῦ δυναστευομένου προλεταριάτου, θύματος τοῦ ὑπερφιάλου κεφαλαιούχου. Ὁ οἰκονομικὸς ἀνταγωνισμὸς ἀμφοτέρων τούτων τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων προκαλεῖ καὶ θὰ προκαλέσῃ ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ τὴν ἔξεγερσιν τοῦ κεφαλαίου, τὴν ἐπαγάστασιν, διὸ τοῖς καὶ μόνης θ' ἀποσπάσῃ, διὰ τῆς βίας καὶ τῆς πολιτικῆς δυνάμεως, τὴν οἰκονομικὴν καὶ πολιτικὴν δύναμιν τοῦ κεφαλαίου, οὗ λήγει ἡ τραγικὴ περίοδος τῆς δυναστείας.

Διὰ τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης νέοι ἀποκαλύπτονται θεοὶ καὶ νέα ἀνθρώπινα ἴδεώδη. Κατάλυσις τῶν παρωχημένων. Ἐγκαινίζεται νέα κοινωνικὴ κατάστασις ἐν τῇ ἴστορίᾳ, δικαιοτέρα καὶ ἀνθρωπινωτέρα. Οἱ κοινωνικοὶ θεσμοί, ἐφ' ᾧ τέως ἦρείδετο τὸ καθεστῶς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, μεταβάλλονται ἄρδην. Ἡ θρησκεία δὲν ἥτο μέχρι τοῦδε ἦταν ἐγκεφαλικὴ ἀντανάκλασις τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων, ἐδηλουμένων ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ συνειδήσει ὡς προερχομένων ἀπὸ δυνάμεως ὑπερτέριας. Κατ' ἀκολουθίαν, ἢ ἀπελευθερώσις τῆς ἔργασίας. Ὁ ἔπιγειος δεσπότης, ὁ κεφαλαιούχος, θὰ παρασύρῃ ἐν τῇ πτώσει αὐτοῦ τὸ οὐράνιον μօρμολύκειον. Ὁ διευθύνων τὴν παραγωγὴν ἀνθρωπος καὶ οὐχὶ διευθυνόμενος ὑπὸ αὐτῆς εὑρίσκει ἐπὶ τέλους ἐπὶ τῆς γῆς τὴν εὐδαιμονίαν, κεκτημένος πλήρη συναίσθησιν τῆς καταστάσεώς του, ἐν τῷ σύμπαντι κατὰ πρῶτον, καὶ ἀκολούθως ἐν τῇ κοινωνίᾳ, τὴν ἀνάγκην ἐλπίδων καὶ παραμυθιῶν, συνέπειαν τῆς μυστηριώδους σημερινῆς τυραννίας διὰ τὸ πολὺ πλῆθος, τὴν πίστιν πρὸς τὸ ὑπέρτατον δόν, κυριαρχικῶς ἀπονέμον τὰς εὐτυχίας καὶ τὰς θλίψεις. Ἡ κατάστασις αὕτη θέλει ὑποστῆ πλήρη ἔξαφανισμὸν ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς ὑδρογείου σφαίρας.

“Οἱ τι συμβαίνει ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν, τοῦτο καὶ πρὸς τὴν ἡθικήν. Τὰ ἥθη τυγχάνουσιν αἱ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὑφιστάμεναι κοινωνικαὶ σχέσεις, πρωτίστως ἐπὶ τοῦ συμφέροντος ἐδραζόμεναι.. Μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς καιρῶν λειτουργεῖ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀνταγωνισμὸς οἰκονομικῶν συμφερόντων, τῶν ἀσθενεστέρων. εἰς τὰ ἵσχυρότερα θυσιαζομένων· τὰ συμφέροντα ταῦτα καθορίζουσι τὰς πρὸς ἀλλή-

λους σχέσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπιβάλλουσι τί τὸ ἄγαθὸν καὶ τί τὸ κακόν. Κατ' ἀκολουθίαν, ἐν ἑκάστῃ ἴστορικῇ περιόδῳ, ὑπὸ τὴν κρατοῦσαν οἰκονομικὴν ἀντίληψιν καὶ μορφήν, ἡ ἡθικὴ τῆς δεσποζούσης τάξεως τυγχάνει ἡ δεσπόζουσα ἡθικὴ συμφώνως πρὸς τὰ ὑλικὰ αὐτῆς συμφέροντα, κληρονομικῶς μεταβιβαζόμενα ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν κατὰ τὴν παλίρροιαν τῶν αἰώνων.

Ἐν τῷ καθεστῶτι τῆς κεφαλαιοκρατικῆς οἰκογενείας περιφρονεῖται ἡ ἔκτος τοῦ γάμου τίκτουσα γυνή. Μόνον τὸ ἐν γάμῳ τικτόμενον τέκνον εἶνε νόμιμον, ἀναγνωριζόμενον ὑπὸ τε τῶν ἡθῶν καὶ τοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος· ἀπαγορεύεται, καταδικάζεται ὁ ἐλεύθερος ἔρως, ἡ ἐλευθερία τῶν σχέσεων ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Ἀλλὰ χειραφετουμένης τῆς γυναικὸς ἀπὸ τῆς δεσποτείας τοῦ ἀνδρὸς αἱ οἰκογενειακαὶ σχέσεις μεταρρυθμίζονται καὶ τροποποιοῦνται. Ἰσοτιμία, ίσοπολιτεία ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Μόνον διὰ τοῦ καθεστῶτος τούτου ἐπιτευχήσεται ἡ ἐλευθερία ἀμφοτέρων τῶν φύλων διὰ τῆς ἀρσεως παντὸς οἰκογενειακοῦ δεσμοῦ, οἷος ἔξειλίχθη ὑπὸ τὴν κεφαλαιοκρατικὴν δργάνωσιν τῆς οἰκογενείας.

Γυνὴ μὴ ἔγγαμος σήμερον καθῆκον ἔχει νὰ διατελῇ ἀπέχουσα πάσης ἔρωτικῆς συνουσίας· θεωρεῖται ἔντιμος· ἡ μὴ τοιαύτη, ἡ ἐλευθέρως μετ' ἀνδρὸς συμβιοῦσα, καθίσταται ἀντικείμενον ἀποστροφῆς καὶ καταισχύνης. Δὲν δύναται νὰ παραδοθῇ εἰς ἀνδρα, ἀγαπώμενον παρ' αὐτῆς, ἐπιθυμοῦντα αὐτήν, ἀν τοῦτο πρότερον δὲν διακανοισθῇ καὶ δημοσιευθῇ προσηκόντως, ἀν δὲν ἐπιτραπῇ συμφώνως πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς διατάξεις.

Μόνον τὸ χρῆμα ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ τῆς ἴστορίας, τῇ κεφαλαιοκρατικῇ, ωυθμίζει τὰς σχέσεις τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας. Σύζευξις, διάζευξις ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κατὰ τὸ πλεῖστον προέρχονται ἐξ οἰκονομικῶν συμφερόντων καὶ ἐλατηρίων· κατ' ἀκολουθίαν ὁ ἐλεύθερος γάμος δέον νὰ καταστῇ ὁ θεσμὸς ἐλευθέρας κοινωνίας. Τούτου ἐπερχομένου, καταργεῖται ἡ πορνεία, ἡ δὲ διατροφὴ τῶν γεννωμένων τέκνων ἐκ τῆς σαρκικῆς συνουσίας περιέρχεται εἰς τὴν μέριμναν τῆς κοινωνίας, κοινῆς μητρὸς καὶ τροφοῦ. Μία οἰκογένεια· ἔνιαία κοινωνία,